

Screening en casusregie door Jeugd- en Gezinshulp

Maart 2022

In deze beschrijving staat omschreven welke stappen JGH onderneemt wanneer er een aanvraag voor jeugdhulp wordt ingediend en op welke manier casusregie wordt gevoerd wanneer dit nodig is. Ook staat er omschreven wie we betrekken en op welke punten we letten.

De beschrijving is gebaseerd op de [handreiking Regie in het Sociaal Domein](#) en de Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming, met name de richtlijnen '[Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp](#)' en '[Gezinnen met meervoudige en complexe problemen](#)'. De hierin opgenomen stappen en taken zijn verder toegespitst op het team Jeugd- en Gezinshulp (JGH). Daarnaast zijn ook de beroepscode voor de Jeugd- en gezinsprofessional, de Jeugdwet en de verordening jeugdhulp in Zoetermeer, een belangrijke basis in ons werk.

Algemeen

- De JGH medewerker is verantwoordelijk voor het systeemgericht inventariseren van de gezinssituatie. Er wordt zorggedragen voor een integrale probleemanalyse, het opstellen van een integraal plan en, indien nodig, het voeren van regie over de uitvoering van het plan. De casusregisseur doet dit samen met het gezin en andere betrokken professionals vanuit een oplossingsgerichte houding.
- We kijken met een integrale blik. Dit houdt in dat ook de overige domeinen vanuit de gemeente (zoals WMO, schuldhulpverlening of de afdeling Veiligheid) zullen worden betrokken wanneer dit nodig is.
- Voor deze notitie geldt hetzelfde als de Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming; zo doen we het, tenzij. Er kan alleen onderbouwd worden afgeweken van deze omschrijving. Overwegingen om af te wijken, neem je op in een notitie.
 - o Tip: pak ook de Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming er weer actief bij. Zowel de werkkaarten als de volledige richtlijnen bieden een schat aan informatie die je kan ondersteunen.
- De JGH medewerker draagt zorg voor de verslaglegging in het dossier, en bewaakt zowel de rechtmatigheid (dingen die moeten vanuit de wet of de verordening, zoals een ondertekende aanvraag) als de kwaliteit (een passende onderbouwing) van de genomen stappen en beslissingen.
- Tip: Zorg ervoor dat je de ruimte neemt om je overwegingen zorgvuldig en met de juiste feitelijke informatie te maken. Dit geldt ook bij het advies vragen aan andere professionals. Neem de tijd en slaap er – bij wijze van spreken – een nachtje over.
- De JGH medewerker zorgt dat de informatie juist wordt opgenomen in het dossier. Dat wil zeggen dat hij/zij zelf zowel het dossier in de Suite als het papieren dossier actueel houdt.
 - o Inbreng en overwegingen in het CO, notities en afspraken zijn onder andere onderdeel van het dossier en worden door de JGH medewerker aan het dossier toegevoegd.
 - o Werkaantekeningen (eigen gedachten die nog uitgezocht moeten worden) zijn geen onderdeel van het dossier en niet inzichtelijk bij een dossier opvraag.
 - o Let op een overzichtelijke dossiervorming: vat belangrijke informatie samen en notuleer overwegingen en afspraken. Hele gespreksverslagen zijn niet nodig, maar zorg ervoor dat de overwegingen bij een beslissing ook achteraf goed terug te lezen zijn. Denk ook aan het opschrijven van de overwegingen om iets juist niet te doen.

- Tip: Stuur direct na een gesprek met het gezin en andere betrokkenen in een korte mail de gemaakte afspraken aan het gezin en de hulpverleners. Op deze manier werk je transparant, is iedereen op de hoogte, zijn de afspraken voor iedereen helder en kan je dit makkelijk toevoegen aan het dossier.

Screeningsfase

Start

Inschatting directe veiligheid

- Bij de allereerste start wordt een inschatting gemaakt van de directe veiligheid. Maak gebruik van de veiligheidstaxatie van de ARIJ. Wanneer de directe veiligheid onvoldoende is, treedt de JGH medewerker direct en actief op: er wordt een veiligheidsplan gemaakt door de JGH medewerker. Eventueel kan hierin worden samengewerkt met de reeds betrokken hulpverlening om ouders te ondersteunen in het concreet uitwerken van het plan.
- Zolang de directe veiligheid voldoende is, kan worden gestart met de inventarisatie en analyse van de krachten en problemen in het gezin en een plan worden gemaakt om ook de stabiele veiligheid te borgen.

Inventariseren gezinssituatie

Vraagverhelderingsfase

- De vraag, de wensen en de verwachtingen van de ouder(s) en de jeugdige worden verhelderd en wordt afgewogen wie er bij het proces betrokken wordt.

In kaart brengen problematiek

- Middels de GIZ methodiek worden de ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige, de opvoedingscapaciteiten van ouders en de gezins- en omgevingsfactoren in kaart gebracht. Tevens wordt gebruik gemaakt van 'Goed genoeg opvoederschap' (hoofdstuk 5 uit Richtlijn gezinnen met meervoudige en complexe problemen) om de gezinssituatie en de ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige in kaart te brengen.
- Er is aandacht voor de hulpvraag van beide ouders/verzorgers en alle kinderen in het gezin. Neem ook de vragen van ouders, die wellicht niet worden opgepakt met jeugdhulp mee in het plan. Zo zorg je voor een integraal plan, waarin hulpverlening op elkaar kan worden afgestemd.
- Er wordt integraal gewerkt: na een check in het Integraal Klantbeeld (IKB) worden de overige domeinen vanuit de gemeente betrokken en doelen worden afgestemd. Ook de doelen op een ander gebied (zoals schuldhulpverlening of WMO) worden meegenomen in het plan door de JGH medewerker.
- Naast een gesprek met ouders, vindt een gesprek met de jeugdige plaats:
 - ☞ Kinderen onder 4 jaar: In ieder geval gezien.
 - ☞ Kinderen tussen 4 en 12 jaar: in ieder geval gezien én gesproken
 - ☞ Jeugdige vanaf 12 jaar: altijd gesproken
- Andere professionals die op de relevante leefgebieden betrokken zijn, worden betrokken:
 - ☞ Voor alle jeugdigen: huisarts en/of POH, reeds betrokken professionals, reeds betrokkenen vanuit gemeente (Integraal Klantbeeld (IKB)). Denk ook aan veiligheidspartners zoals afdeling veiligheid of de politie.
 - ☞ Jeugdigen onder de 4: JGZ, kinderdagverblijf
 - ☞ Jeugdigen boven de 4: school (leerkracht, IB, zorgcoördinator, SMW)

- Er is aandacht voor de gezinssituatie, de situatie van de verschillende gezinsleden (relaties, eigen ontwikkeling, financiën, huisvesting, vrijetijdsbesteding), het netwerk (vrienden, familie, vereniging, vrijwilligers) en de hulpverlening.
 - Samen met het gezin wordt een tijdlijn opgesteld. De voorgeschiedenis van het gezin en de ingezette hulpverlening worden in kaart gebracht. Aan bod komen de gezinssituatie, de situatie van de ouder(s) en de jeugdige(n), het netwerk van het gezin en de lopende en voorgaande hulpverlening (doel en resultaat).
 - Eventueel kan, in overleg met de gedragswetenschapper (GW), de problematiek met behulp van vragenlijsten of observatie verder in kaart worden gebracht.
 - Bij onderstaande signalen vindt in casuïstiekoverleg (CO) een weging plaats waarbij er wordt afgewogen of een verdiepende analyse nodig is om de patronen van het gezin en de hulpverlening in kaart te brengen, en kan er (eventueel) advies kan worden gevraagd bij een gecertificeerde instelling (GI).
- De overwegingen vinden plaats in het CO en worden opgenomen in het dossier in een notitie door de JGH medewerker.
- Geestelijke gezondheid ouders (LVB, psychiatrie en verslaving)
 - Zorgmijders/bagatelliseren van de zorgen
 - Kindsignalen of bedreigde ontwikkeling kinderen
 - Zorgmeldingen betrokken instanties
 - Huiselijk geweld
 - Draaglast – draagkracht ouders uit balans
 - Zorgen met betrekking tot financiën of huisvesting
 - Vastlopen op het werk of op school
 - Bij vastlopen in een gezin, denk aan niet meer binnen komen, brandjes aan het blussen/praktische zaken regelen of hulpverlening die niet van de grond komt.
- Nieuwe signalen of veranderingen (of juist het uitblijven van verandering) worden besproken in het CO. Zijn de zorgen reeds bekend en belegd in het plan, hoeven deze niet opnieuw te worden ingebracht in het team.
 - Eventueel kan er worden overlegd of gezamenlijk worden opgetrokken met een GI in het kader van 'Beter Samenspel'. Raadpleeg hiervoor de handreiking Beter Samenspel (Schulinck)
 - Alle relevantie informatie wordt opgenomen in het gezinsplan. Let op dat helder is waar de informatie vandaan komt (jeugdige zelf, ouders, hulpverlener etc.).

Risicotaxatie

- Met behulp van de veertien condities voor een optimale ontwikkeling van jeugdigen (uit de Richtlijn Gezinnen met meervoudige en complexe problemen) worden de ontwikkelingsbedreigingen van de jeugdige in kaart gebracht.
- Gebruik makend van de ARIJ wordt een inschatting gemaakt van de stabiele veiligheid. Hierbij wordt gekeken naar de veiligheidsrisico's die in het gezin spelen en wordt onderscheid gemaakt in de dynamische en statische factoren. Deze factoren zullen als basis dienen voor het opstellen van een verbeterplan in het gezinsplan.
- De stappen uit richtlijn Kindermishandeling/meldcode Kindermishandeling worden doorlopen bij signalen van onveiligheid of mogelijke ontwikkelingsbedreiging:
 - ☞ De situatie wordt in kaart gebracht.
 - ☞ Overleg met collega's of GW
 - ☞ Er wordt in gesprek gegaan met jeugdige en ouders.
 - ☞ Wegen van de factoren, de ernst en het risico.
 - ☞ In het casuïstiekoverleg (CO) wordt besloten over hulpverlening, en/of uithuisplaatsing of opschaling naar gedwongen kader. De overwegingen en

uitkomsten van dit overleg worden opgenomen in een notitie en zijn onderdeel van het dossier.

☞ Bij directe of stabiele onveiligheid: melding bij Veilig Thuis (meldcode vanaf 1 januari 2019).

- De uitkomsten van de veiligheids- en risicotaxatie worden opgenomen in het gezinsplan.

Analyse en plan

Integrale en systeemgerichte probleemanalyse

- Samen met het gezin worden de patronen van het gezin en de hulpverlening in kaart gebracht.
- Er wordt uiteengezet welke krachten er zijn in het gezin, welke problemen er spelen en welke (chronische) oorzaken er aan ten grondslag liggen. Er wordt ingegaan op de inwerking van de ontwikkelingsbehoeften, opvoedingscapaciteiten van ouders en gezins- en omgevingsfactoren op elkaar.
- Tevens wordt gekeken naar de patronen van het gezin en de hulpverlening en wordt de haalbare eindsituatie beschreven. Wat is veranderbaar in het gezin en wat moet blijvend gecompenseerd worden? Maak hierbij gebruik van de dynamische en statische factoren uit de ARIJ en de SKJ-richtlijnen en neem ook de overige doelen (zoals gericht op de ouders of de omgeving, waarbij je kan denken aan hulp met financiën) mee. Dit is ook onderdeel van je Samenhangend Beeld.
- De analyse en overwegingen met betrekking tot het inzetten van jeugdhulpverlening worden besproken in casuïstiekoverleg (CO) met de GW. De uitkomsten van dit overleg worden opgenomen in een notitie en zijn onderdeel van het dossier.

Opstellen (verander)plan

- De eigen overwegingen in de analyse worden met de gezinsleden besproken en er worden gezamenlijk doelen vastgesteld. Hierbij wordt gekeken naar de haalbare eindsituatie en wordt er onderscheid gemaakt tussen wat er veranderbaar is, maar ook wat blijvend gecompenseerd moet worden.
- Ten behoeve van de inschatting van de zelfredzaamheid van het gezin wordt het sociale netwerk en de (on)mogelijkheden om het sociale netwerk in te zetten ter ondersteuning van het gezin in kaart gebracht.
- Er wordt integraal gewerkt: ook de doelen op een ander gebied (zoals schuldhelpverlening of WMO) worden meegenomen in het plan door de JGH medewerker.
- Met het gezin en de betrokken hulpverleners wordt een integraal veranderplan opgesteld waarin de doelen op elkaar zijn afgestemd en er worden prioriteiten gesteld.
- Dit veranderplan wordt opgenomen in het gezinsplan in het kopje 'ons plan'.
- Het complete gezinsplan dient te worden ondertekend door ouders en jeugdige (vanaf 12 jaar). Let op: wanneer een beschikking wordt afgegeven, dient er een ondertekende aanvraag te zijn. Een ondertekend plan kan dienen als deze aanvraag.

(Eventuele) overdracht

- Overdrachten worden 'warm' vormgegeven. Dit houdt in dat de huidige en de nieuwe casusregisseur minstens 1 gezamenlijke kennismaking met het gezin hebben.
- Bij een overdracht zorgt de casusregisseur ervoor dat de nieuwe casusregisseur volledig op de hoogte is van de achtergrondinformatie, het gezinsplan, eventuele hulpverleningsplannen en de huidige stand van zaken.
- De nieuwe casusregisseur maakt kennis met alle gezinsleden en zorgt voor een introductie bij de betrokken hulpverleners.

Regie voeren

Toeleiden naar zorg en ondersteuning

- Op basis van het hulpverleningsplan wordt de benodigde zorg en ondersteuning op alle leefgebieden om de ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige af te laten nemen ingezet.
- Hierbij wordt zowel gebruik gemaakt van het sociale netwerk van het gezin, voorliggende voorzieningen en, indien nodig, specialistische zorg en ondersteuning.
- Met betrekking tot het inzetten van jeugdhulpverlening worden de Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming gevolgd.
- Er wordt samen met het gezin een afweging gemaakt voor de keuze van een zorgaanbieder. De casusregisseur legt het gezin voor welke mogelijkheden er zijn en wat eventuele voor- en/of nadelen zijn van een aanbieder.
- De casusregisseur zorgt voor de benodigde beschikkingen en verwijzingen en draagt zorg voor het starten van de hulpverlening.
- De casusregisseur voert regie met betrekking tot de inzet van hulpverlening ten behoeve van het opheffen van de ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige. Dit heeft betrekking op zowel de inzet van jeugdhulp als het neerzetten van kaders in dat wat er nodig is van ouders in het belang van hun kind, waarbij je domeinoverstijgend en integraal werkt. Denk aan het betrekken van overige domeinen zoals de WMO, SHV en Veiligheid.

Overzicht houden

- De casusregisseur houdt het overzicht, heeft zicht op hoe het met het gezin gaat, de motivatie voor de ingezette hulpverlening en hoe de hulpverlening loopt. De regisseur is aanspreekpersoon voor gezinsleden, het netwerk rondom het gezin, instanties en andere hulpverleners.
- Er wordt integraal gewerkt: ook de doelen op een ander gebied (zoals schuldhulpverlening of WMO) worden meegenomen in het plan en in het voeren van regie door de JGH medewerker.
- De casusregisseur is (telefonisch) bereikbaar, heeft voldoende tijd beschikbaar voor het gezin, en zorgt voor een vaste vervanger tijdens afwezigheid die goed geïnformeerd is over de actuele situatie.
- Bij complexe casuïstiek kan worden samengewerkt in duo's.
- De casusregisseur zorgt voor afstemming onder de betrokkenen in de rollen, verwachtingen en taken.
- De privacy van alle gezinsleden wordt in acht genomen. Dit houdt in dat er een bewuste afweging gemaakt wordt welke informatie er wordt gedeeld met de betrokkenen en er wordt afgewogen welke betrokkenen van meerwaarde zijn bij een overleg. Volg hierbij de [privacy richtlijnen](#).

Evalueren en bijstellen

- De casusregisseur organiseert dat de kwaliteit en het effect van de zorg en ondersteuning tussentijds met alle professioneel en informeel betrokkenen wordt geëvalueerd.
- Er worden elke 3 maanden vaste evaluatiemomenten ingepland, waarbij er een expliciete overweging plaatsvindt van het doel van de evaluatie.
 - o 3 maanden evaluatie:
 - Doel: Evaluatie inzet en start van de hulpverlening.
 - Aandachtspunten: nieuwe ontwikkelingen, afstemming tussen de hulpverleners, verwachtingen en rollen bespreken.
 - o 6 maanden evaluatie:

- ☞ Doel: Evaluatie ingezette hulpverlening en voortgang. Monitoren voortgang ten aanzien van stabiele veiligheid.
 - ☞ Aandachtspunten: Voortzetting van de hulpverlening, eventueel bijstellen plan, rol casusregisseur, vooruitblikken naar afronding.
 - ☞ Eventuele wijzigingen in het plan worden door JGH casusregisseur besproken in het CO.
- 9 maanden evaluatie
 - ☞ Doel: Evaluatie en borging plan
 - ☞ Aandachtspunten: Afronden van de hulpverlening. Bij voortzetten hulpverlening vindt een nieuwe analyse plaats en wordt een nieuw gezinsplan gemaakt met de huidige kennis.
 - ☞ Indien voortzetten hulpverlening wordt een nieuw gezinsplan ingevuld. Hier wordt opnieuw gekeken naar de gezinspatronen: wat heeft gemaakt dat de hulp nog niet voldoende resultaat heeft? Welke patronen van het gezin of de hulpverlening zijn hier van invloed op geweest? Wat is er nodig voor het gezin? Heroverwegen van de haalbare eindsituatie. De overwegingen worden door de JGH casusregisseur besproken in het CO. Het gezinsplan wordt aangepast en opnieuw vastgesteld met het gezin en de hulpverlening.
- De casusregisseur draagt zorg voor notulen (met behulp van het format Evaluatieformulier) van de overleggen en zorgt binnen 5 werkdagen voor verspreiding van de notulen onder de betrokkenen/aanwezigen.
- Naast de evaluaties kan het nodig zijn om intensiever te monitoren, bijvoorbeeld op de veiligheidsafspraken, de motivatie voor de hulpverlening of de inzet vanuit de verschillende betrokkenen. Stem hierin af met de betrokken hulpverlener en het gezin. Let op: wees je bewust van jouw rol als casusregisseur. We doen wat nodig is, wat niet nodig is doen we niet. Bespreek dit ook in het CO en/of met jouw GW in caseloadbesprekingen.
- Bij veranderende omstandigheden kan het plan worden bijgesteld. Overwegingen met betrekking tot het wijzigen van het hulpverleningsplan of het inzetten van andere jeugdhulpverlening worden besproken in CO.

Grenzen stellen en ingrijpen

- De casusregisseur werkt vanuit een oplossingsgerichte houding. Hij/zij is steunend voor de betrokkenen, maar stelt ook grenzen en grijpt in wanneer dit nodig is.
- De casusregisseur weegt telkens opnieuw de veiligheid, volgens de Richtlijnen Jeugdhulp en trekt een grens wanneer deze in het geding is.
- Indien noodzakelijk is omdat er zorgen zijn omtrent de veiligheid van de gezinsleden, is het mogelijk om advies te vragen aan een GI of gezamenlijk op te trekken. In het CO zal gezamenlijk met een gedragswetenschapper worden gewogen of het betrekken van de GI passend is.
- JGH stelt grenzen (bodemeisen), neemt besluiten en laat anderen mee beoordelen wat nodig is om de ontwikkelingsbedreiging van de kinderen op te heffen. Hierbij worden de doelen vastgesteld door JGH, de middelen worden ingevuld door het gezin en de betrokken hulpverleners.
- De casusregisseur ontvangt signalen als de hulpverlening niet goed loopt of als de situatie in het gezin verandert. Als dit nodig is, wordt door de casusregisseur ingegrepen en opgeschaald naar een andere of intensievere vorm van hulp of een gedwongen kader middels een JBT melding.

- In het geval van een crisissituatie, grijpt de casusregisseur in, stelt bodemeisen maakt een veiligheidsplan. De betrokken hulpverleners worden betrokken bij het opstellen van het veiligheidsplan, waarbij de casusregisseur JGH de bodemeisen (kaders) biedt. Eventueel kan spoedhulpverlening worden ingezet om hierin te ondersteunen in het concreet maken van de afspraken. De casusregisseur ziet toe op dat er passende veiligheidsafspraken worden gemaakt. .
- Wanneer de problemen van het gezin zijn afgenomen of beheersbaar zijn geworden, wordt er afgeschaald.
- Bij signalen van kindermishandeling en/of onveiligheid worden de stappen vanuit Meldcode/richtlijn Kindermishandeling doorlopen.

Doorlooptijden

- Eerste contact casusregisseur en het gezin: Binnen 5 (werk)dagen na de eerste aanmelding.
- Vaststellen van de inventarisatie, de analyse en het hulpverleningsplan: maximaal 4 weken na eerste contact.
- Inzetten/verwijzen naar hulpverlening: 6 weken na start van het traject (maximaal 2 weken na het vaststellen van het plan).

Randvoorwaarden

- De casusregisseur moet beschikbaar zijn voor de gezinnen. In de formatieberekeningen is hier rekening mee gehouden, waardoor voor een screening wordt uitgegaan van een gemiddelde van 14 uur en voor casusregie 13 gezinnen per voltijd medewerker.
- De casusregisseur kan opschalen indien hij/zij (ondanks zijn doorzettingsmacht) zijn verantwoordelijkheid niet kan dragen. Opschalen wil zeggen dat de regisseur een probleem kan (laten) voorleggen aan het management van de organisatie die de benodigde zorg of ondersteuning niet kan of wil leveren conform de afspraken in het gezinsplan. Wanneer dit niet het gewenste resultaat heeft, kan ook binnen de eigen organisatie worden opgeschaald.

Privacy en ethiek

In het opstellen van het plan is het van belang dat de juiste informatie bij de juiste mensen bekend is. Hierbij is het van belang om zorgvuldig de informatie te delen en transparantie is hierbij het hoofdbeginsel. Voor het delen van informatie neem je de volgende stappen in overweging (zie ook factsheet Privacy):

- Is het signaal solide?
- Is het doel tot het delen van informatie gerechtvaardigd?
- Wegen van het toepassen van informatie delen:
 - o Subsidiariteit: Is mijn actie de minst ingrijpende?
 - o Proportionaliteit: Staat mijn actie en doel met elkaar in verhouding?
 - o Doelmatigheid: Is mijn actie het meest effectief?
- Motiveer en documenteer de overwegingen tot het delen van de informatie.
- Hoofdregel is dat de betrokkene wordt geïnformeerd over het delen van de informatie. Alleen wanneer er gerechtvaardigde argumenten zijn om de betrokken niet te informeren (bijvoorbeeld in belang van bescherming van de betrokkene) is het mogelijk om onderbouwd af te wijken.

Wees je altijd bewust van de rechten van alle betrokkenen en let erop dat deze gewaarborgd worden. Wees helder over de zorgen die je hebt en de acties die je wilt inzetten en ben er alert opdat mensen de vrijwillige hulpverlening, toch als dwang kunnen ervaren. Met andere woorden: handel zorgvuldig volgens jouw beroepscode.